

Mestna četrt Brezje-Dogoše-Zrkovci
Na trati 2, 2000 Maribor
tel. št.: +386.2.2201-844, e-pošta:
mcbrezje@maribor.si

GSMČ - 14

Številka: 01300-56/2019-5

Datum: 11.04.2019

SVET MESTNE ČETRTEI

ZADEVA: PREDLOG ZA OBRAVNAVO NA 3. REDNI SEJI SVETA
MESTNE ČETRTEI
BREZJE-DOGOŠE-ZRKOVCII

**NASLOV
GRADIVA:** PREDLOG IMENOVANJA NOVE ULICE
V NASELJU NA PODRTEM - JUG

**GRADIVO
PRIPRAVIL/A:** Služba za MČ in KS MOM

**GRADIVO
PREDLAGA:** Oton Štrucl, predsednik sveta MČ

POROČEVALEC: Oton Štrucl, predsednik sveta MČ

PREDLOG SKLEPA: Svet MČ Brezje-Dogoše-Zrkovci predlaga, da se nova
ulica v naselju Na podrtem- jug imenuje po krajanu
mestne četrti gospodu Rupertu Pivcu

OBRAZLOŽITEV:

V mestni četrti Brezje-Dogoše-Zrkovci je v izgradnji novo naselje Na podrtem- jug. Ker so bo v naselju imenovala nova ulica, predsednik predlaga, da se nova ulica imenuje po krajanu mestne četrti gospodu Rupertu Pivcu. V nadaljevanju posredujem kratki življenjepis Ruperta Pivca:

RUPERT PIVEC**(1863 – 1947)****ZADNJI GENERALNI KOMISAR AVSTROOGRSKE MORNARICE**

Stane Kocutar, novinar RTV Slovenija – Radio Maribor

Četrta številka Vojnozgodovinskega zbornika je med drugim prinesla tudi prispevek z naslovom: Poizkus seznama generalov in admiralov Slovencev, avtorja Janeza J. Švajncerja. Med navedenimi imeni je tudi ime zadnjega generalnega komisarja avstroogrške mornarice Ruperta Pivca. Kljub temu da gre za osebnost slovenskega rodu, ki je v avstroogrski mornarici zasedala enega najvišjih položajev, podatkov o njem ni mogoče najti v nobeni izmed domačih enciklopedij, njegovo ime pa se le bežno pojavlja v posameznih zapisih o dejavnosti Slovencev v mornarici nekdanje monarhije. Pričujoči prispevek je namenjen dvigu osebnosti Ruperta Pivca iz skorajda popolne anonimnosti v slovenskem prostoru. Nastal je na podlagi pričevanj njegovih sorodnikov, in sicer nečakinje Katarine Klančnik iz Maribora, nečaka Ruperta Pivca iz Zrkovc in vnuka Franceta Steleta iz Ljubljane, ki je za objavo ljubeznivo odstopil fotografsko gradivo.

Rupert Pivec, zadnji generalni komisar avstroogrške mornarice, se je rodil 17. septembra 1863 v Zrkovcah (sedaj Zrkovcih, op.p.) pri Mariboru kot četrti izmed petih otrok zidarskega mojstra Simona in gospodinje Marije Pivec, rojene Schreiner, po poreklu iz St. Georgena v neposredni bližini Lučan /Leutschaha, kraja tik ob sedanji slovensko-avstrijski državni meji. V skladu z družinsko tradicijo se je najstarejši brat Rajmund izučil za zidarja, želja globoko verne matere pa je bila, da bi se eden izmed sinov odločil za mašniški poklic. Najbrž je imela v mislih Ruperta, ki je z odliko končal ljudsko šolo v Brezju in se nato vpisal na mariborsko gimnazijo.

Mladega Ruperta je zaznamovala izrazita slovenska usmerjenost Pivčeve družine kljub temu, da je bil njegov materni jezik nemški. Zaradi slovenstva, ki ga je privedlo v spore s profesorji, je moral mariborsko gimnazijo zapustiti, tako da je 8 letno gimnazijsko šolanje sklenil leta 1883 z maturo na gimnaziji v Novem mestu. Po maturi je nadaljeval študij na mariborskem bogoslovju, kjer je po pričevanjih ostal 6 mesecev, nato pa je nenadoma izginil. Za njim se je za dva meseca izgubila vsaka sled. Sledilo je pismo materi, v katerem je pojasnil, da je njegov odhod iz Maribora povezan s prepričanjem, da najbrž ne bi bil dober duhovnik in da se je zato odločil za vojaški poklic. Pismo je bilo odposlano iz Pulja ali z Reke, kjer je takrat kot kadet že obiskoval pomorsko akademijo. Pulj je bil v tistem času najpomembnejše mornariško oporišče cesarsko-kraljeve mornarice, ki je v tistem času veljala za četrto najmočnejšo pomorsko silo na svetu.

Po šolanju je služboval v Pulju in na Dunaju. Znano je tudi, da se je s celotno generacijo kadetov odpravil na triletno šolsko plovbo okoli sveta. Šolska ladja – korveta - *Saida* je iz matične luke v Pulju odplula 17. septembra 1895 in se vanjo vrnila 3. aprila 1897. V zapuščini je ohranjenih veliko fotografij iz Singapurja, Shangaia, Hong-Konga, Montevidea in drugih pristanišč. Že pred tem se je poročil z Dunajčanko Anno Hubber in leta 1894 se jima je rodila hči Melitta.¹ Po triletni plovbi je Rupert Pivec nadaljeval službovanje razpet med Dunajem in Puljem, kjer je družina prebivala v mornariški častniški hiši na tedanji Polikarp Admiralstrasse 1.

¹ Melitta Pivec-Stele, rojena 9. marca 1894 na Dunaju, zgodovinarica in bibliotekarka. Iz zgodovine je promovirala 1919 na Filozofski fakulteti dunajske univerze in doktorirala 1931 v Parizu iz gospodarske zgodovine. Od 1920 do 1950 višja bibliotekarka v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Od 1951 je bila honorarna znanstvena sodelavka Inštituta za zgodovino SAZU. Pripadala je prvi generaciji slovenskih izobraženk. Umrta je leta 1973.

Njegova poklicna kariera, povezana z napredovanji v tem času, informatorjem ni znana. Fotografija iz leta 1909 ga predstavlja kot mornariškega nadkomisarja / Marine Oberkommissaer/. Nečak Rupert se po pripovedi spominja, da je stric postal generalni komisar /Marine generalkommissaer/ avstroogrške mornarice leta 1918 in da je bil v samem vrhu službe zadolžene za oskrbo in delovanje celotnega mornariškega sektorja monarhije. Položaj generalnega komisarja naj bi bil po njegovih pripovedovanjih ustrezal rangu kontraadmirala.

Da je njegov ugled v tujem in domačem okolju strmo narasel, govori podatek, da ga je rojstna občina Zrkvci 29. novembra 1913 razglasila za častnega občana.² Rupert Pivec je bil tako eden izmed okoli 50 tisoči pomorščakov, kolikor smo jih v dobrih 100 letih od 1812 do 1918 Slovenci dali avstrijski mornarici.³

29. oktobra 1918 je bila v Zagrebu razglašena jugoslovanska država, naslednji dan pa je bil v naglici sestavljen Narodni svet. Polom dinastije je dal narodom samozavest in elan za ustanovitev samostojnih držav. Preostala pa je avstroogrška armada, ki se je tedaj še branila - na italijanskem ozemlju. Toda tudi vojake so prevzela narodna čustva ki so kmalu spodnesla vojaško organiziranost. Hrvaški polki so prisegli zvestobo južnoslovanski državi, češki polki svoji 28. oktobra razglašeni republiki, mornarica je izobesila jugoslovansko zastavo, njeni poveljniki pa so mrzlično iskali stik z novimi političnimi oblastniki, da se jim ne bi bilo treba predati Italijanom – večnim nasprotnikom na Jadranu.

V takšnih razmerah je cesar Karel I. ukazal, naj se celotna flota preda predstavnikom Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov, in za predajo

² Listino o tem hrani družina Pivec iz Zrkvoc.

³ »Naš portret: Miroslav Pahor POMORSKA DEŽELA SLOVENIJA« Življenje in tehnika, leto 29, št.11 Ljubljana, november 78, str. 792 – 801.

pooblastil viceadmirala Miklosza Horthya – zadnjega poveljnika avstroogrške flote. Ta je predal floto, bazo in pomorsko trdnjavo Pulj predstavnikom Narodnega sveta 31. oktobra 1918. V imenu Narodnega sveta je predajo na palubi bojne ladje *Viribus Unitis* sprejel admiral Janko Vuković. V noči po predaji pa sta v puljsko luko vdrla dva italijanska diverzanta – potapljača - in s posebno mino ladjo *Viribus Unitis* potopila. Z ladjo je potonil tudi admiral Vuković.⁴ Zavezniška komisija za sklepanje premirja z Avstro – Ogrsko predaje ladjevja narodnemu svetu ni priznala in tako so si preostale bojne ladje, ki so bile pod jugoslovansko zastavo vsega nekaj dni, razdelili večinoma Francozi, Angleži in Italijani.

Ob razpadu monarhije Pivčeva odločitev za prestop v službo države Srbov, Hrvatov in Slovencev gotovo ni bila nepričakovana; v novi državi je zanesljivo slutil uresničenje idej o zedinjeni Sloveniji, ki so prevevale tudi njegove domače v štajerskih Zrkovcah. 55 letni visoki častnik mornarice pod črnožolto zastavo je tako postal ena ključnih osebnosti, ki so sodelovale na pogajanjih o razdelitvi flote državam naslednicam nekdanje monarhije. Generalni komisar Rupert Pivec je na pogajanjih v Ženevi zastopal interese državne skupnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev in je bil, kot je zapisano na ohranjenem zapisu, pooblaščen zastopnik kraljevine pri likvidiranju sekcije za mornarico avstroogrškega vojnega ministrstva.⁵

Tako kot za mnoge druge slovenske častnike pa tudi za Pivca v vrstah jugoslovanske kraljeve vojske kasneje ni bilo prostora. Kmalu po častniški prisegi

⁴ B. v Bayersburg, Oesterreichs Admirale 1867-1918, Wien 1962, 2.Bd.,str. 175

⁵ Vizitko natisnjeno v nemškem jeziku po vojni omenja tudi Roger Gogala v delu: »Slovenci v vojnah 593-1918« Ljubljana 1992, str. 165.

kralju Petru I. Karadjordjeviću je zapustil vojaške vrste in se preselil v Maribor in tu postal direktor delniške družbe Kristal, kot ugledni meščan pa kmalu nato tudi član mestnega sveta. Iz tistega časa je ohranjena tudi njegova članska izkaznica Aerkokluba Kraljevine SHS *Naša krila*, ki je deloval v Mariboru. Avgusta leta 1920 je družina prodala ugledno meščansko hišo na Lenaugasse 14 v osmem dunajskem okraju in kmalu nato kupila stanovanjsko hišo v Bernekerjevi ul. 26 v Ljubljani. Selitev iz Maribora v Ljubljano je bila povezana s pričakovanjem hčerke Melitte, da bo dobila službeno mesto v Narodni biblioteki v Ljubljani.

Rupert Pivec je umrl 8. februarja 1947. Nečak se spominja, da so domači pokojnika oblekli v črno mornariško uniformo, spominja se, da so mu priložili admiralsko pokrivalo in priložili mornariško častniško bodalo. Pokopan je na ljubljanskih Žalah. Njegov nagrobni spomenik je izdelan po predlogi arhitekta Jožeta Plečnika.

Za Ruperta Pivca, zadnjega generalnega komisarja avstroogrške mornarice in enega tistih Slovencev, ki so dosegli najvišji častniški položaj v avstroogrski monarhiji, ni prostora ne v Vojaškem leksikonu ne v Enciklopediji Slovenije. Ko so leta 1970 v njegovih rodnih Zrkovcah uvajali ulični sistem je bil eden izmed predlogov, da bi po njem poimenovali ulico. Pristojna komisija pri mariborskih mestnih oblasteh je predlog brez obrazložitve zavrnila ...